

Bevrijdingswandeltocht “Wandelen & Muziek”

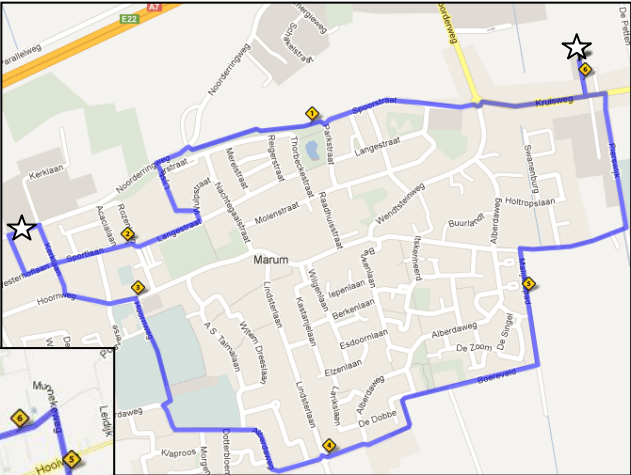
5, 15 & 25 km

Drie wandeltochten rondom Marum,
opgeluisterd met muziek van lokale artiesten

Routekaartjes

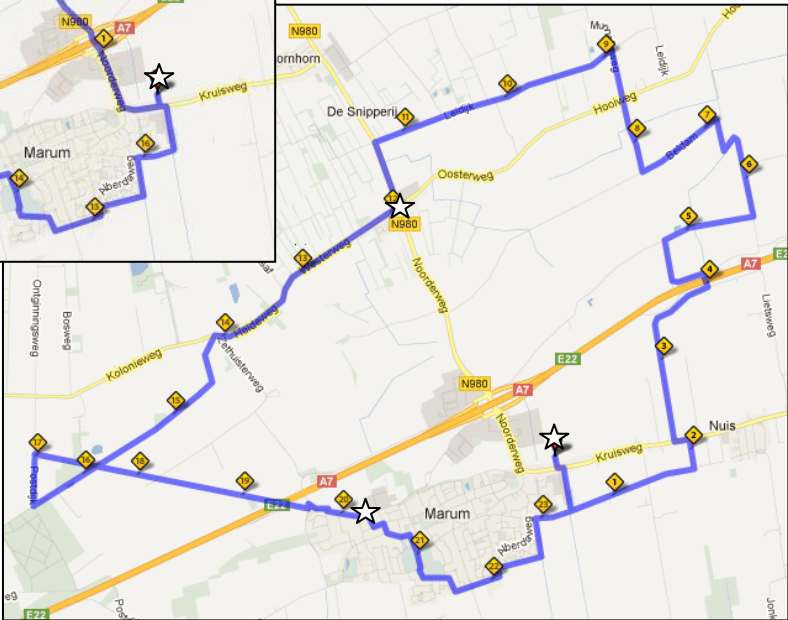
5 km

15 km

25 km

Wees voorzichtig bij het oversteken van wegen, houd u aan de verkeersregels. U loopt op eigen risico.

Route 5 km

	km
1 Start bij Ons Centrum en vanaf parkeerplaats Kruisweg oversteken (let op) en rechtsaf over voetpad	0,4
2 Bij rotonde rechtdoor en Tolhuisstraat volgen (let op)	0,1
3 Rechtdoor blijven gaan (Tolhuisstraat wordt Spoorstaat)	
4 Bij huisnr. 38: rechtsaf het Kerkpad volgen	0,3
5 Kerkpad volgen tot aan de Noorderringweg en linksaf	0,5
6 Over het zandpad langs de linkerzijde van de Noorderringweg lopen tot 1 ^e pad linksaf (dat inslaan naar Lijsterstraat)	0,1
7 Deze straat (Lijsterstraat) blijven volgen	0,2
8 Einde Lijsterstraat rechtsaf Wulpstraat en direct rechtsaf Langestraat	0,1
9 Einde Langestraat rechtsaf en met de bocht mee de Sportlaan volgen	0,4
10 3 ^e straat rechtsaf (Kerklaan) Deze straat blijven volgen tot het eind	0,1
11 Einde Kerklaan linksaf (Noorderringweg)	0,1
12 Bij ingang Romaanse kerk weg oversteken (let op) en de gelegenheid om te luisteren naar muziek (stempelpost)	
13 Na bezoek aan de kerk de Noorderringweg oversteken en de route vervolgen via de Torenstraat	
14 Einde Torenstraat linksaf en daarna 1 ^e straat rechtsaf (Kerklaan)	0,2
15 Einde Kerklaan linksaf (Hoornweg)	0,1
16 Bij huisnr. 11a (fysiotherapeutenpraktijk) wegoversteken (let op) en route vervolgen langs Lifestyle Center en voetbalvelden.	0,2
17 Einde pad linksaf en voetpad volgen (Alberdaweg)	0,4
18 Voetpad blijven volgen en weg oversteken op splitsing voetpad rechtsaf (Alberdaweg blijven volgen)	0,5
19 Bij rotonde rechtdoor en Alberdaweg blijven volgen	0,2

20	In bocht na huisnr. 89 oversteken (let op) en pad langs hek volgen (de Terp)	0,4
21	Pad blijven volgen (de Terp gaat over in Boereveld)	
22	Pad niet volgen naar nr. 12/3/5/24, maar rechtdoor gaan. Einde pad linksaf	0,6
23	Einde pad rechtsaf (Malijksepad)	0,3
24	Bij fietsroute aanwijzing (9) linksaf en langs timmerfabriek en naar de finish (Ons Centrum).	0,3
25	Stempelpost bij de muziek	

De Ontmoetingskerk en Ons Centrum in Marum

Route 15 km

	km
1 Start bij Ons Centrum en vanaf parkeerplaats Kruisweg oversteken (let op) en rechtsaf over voetpad	0,4
2 Voor rotonde weg oversteken (let op) en de Noorderweg volgen. Deze weg volgen en onder viaduct van de A7 gaan (let op). Noorderweg blijven volgen en 2 ^e weg rechtsaf (Beldam)	1,5
3 Weg volgen tot 1 ^e weg linksaf (Munnekeweg)	2,3
4 Kruising oversteken en Munnekeweg vervolgen. Bij volgende kruispunt linksaf (Leidijk)	1,2
5 Weg volgen tot kruising met de Noorderweg. Let op weg oversteken en op fietspad linksaf (langs Noorderweg)	2,4
6 Fietspad volgen tot aan kerk. Hier is de 1^e stempelpost .	0,6
7 Na rust route vervolgen via Westeweg (wordt later Heideweg)	2,0
8 Op Heideweg 1 ^e weg linksaf (Zethuisterweg, richting Marum)	1,5
9 Einde weg rechtsaf (Parallelweg) en onder viaduct door	0,1
10 Na viaduct 1 ^e weg linksaf (Lageweg)	0,1
11 Einde weg linksaf en naar stempelpost bij de Romaanse kerk	0,6
12 Na bezoek aan de kerk de Noorderringweg oversteken en de route vervolgen via de Torenstraat	
13 Einde Torenstraat linksaf en daarna 1 ^e straat rechtsaf (Kerklaan)	0,2
14 Einde Kerklaan linksaf (Hoorweg)	0,1
15 Bij huisnr. 11a (fysiotherapeutenpraktijk) wegoversteken (let op) en route vervolgen langs Lifestyle Center en voetbalvelden.	0,2
16 Einde pad linksaf en voetpad volgen (Alberdaweg).	0,4
17 Voetpad blijven volgen en weg oversteken op splitsing voetpad rechtsaf (Alberdaweg blijven volgen)	0,5
18 Bij rotonde rechtdoor en Alberdaweg blijven volgen	0,2
19 In bocht na huisnr. 89 oversteken (let op) en pad langs hek volgen (de Terp)	0,4
20 Pad blijven volgen (de Terp gaat over in Boereveld)	
21 Pad niet volgen naar nr. 12/3/5/24 , maar rechtdoor gaan. Einde pad linksaf	0,6
22 Einde pad rechtsaf (Malijksepad)	0,3
23 Bij fietsroute aanwijzing (9) linksaf en langs timmerfabriek en naar de finish (Ons Centrum).	0,3
24 Stempelpost bij de muziek	

Route 25 km

	km
1 Start bij Ons Centrum en vanaf parkeerplaats Kruisweg oversteken (let op) rechtdoor over het terrein van de timmerfabriek	0,3
2 Bij kruising met Malijksepad linksaf en pad volgen (Malijksepad gaat over in Oudeweg).	0,9
3 Zuiderhoeksweg oversteken en Oudeweg vervolgen tot deze overgaat in betonweg	0,5
4 Einde betonweg linksaf (Nieuweweg)	0,5
5 1 ^e weg rechtsaf (Mienscheer), let op Nieuweweg oversteken	0,4
6 Weg vervolgen tot afslag linksaf en weg vervolgen over viaduct over A7	1,8
7 Na viaduct linksaf (Mienscheer). Einde weg rechtsaf (Turfweg)	0,7
8 Einde Turfweg linksaf (Lietsweg). In bocht naar rechts, rechtdoor gaan (Nuismerpad). Langs uitkijktoren	1,4
9 Einde pad linksaf (Beldam)	0,7
10 1 ^e weg naar rechts (Munnekeweg)	0,9
11 Kruising oversteken en Munnekeweg vervolgen. Bij volgende kruispunt linksaf (Leidijk)	1,2
12 Weg volgen tot kruising met de Noorderweg. Let op weg oversteken en op fietspad linksaf (langs Noorderweg)	2,4
13 Fietspad volgen tot aan kerk. Hier is de 1^e stempelpost .	0,6
14 Na rust route vervolgen via de Westerweg. Deze gaat over in de Heideweg.	2,0
15 Op Heideweg 1 ^e weg links (Zethuisterweg) oversteken en 1 ^e (fiets)pad hierna linksaf (Leidijk)	0,1
16 Leidijk blijven volgen (wegen en paden links- en rechtsaf negeren) en op 2 ^e kruising rechtsaf (Postdijk)	2,5
17 Op 1 ^e kruising rechtsaf (Natuurpad)	0,5
18 Dit pad blijven volgen tot einde en linksaf slaan (Verlengde Wilpersterweg)	2,5
19 Direct de 1 ^e weg rechtsaf (Lageweg) (Let op oversteken)	0,1
20 Einde weg linksaf en naar stempelpost bij de Romaanse kerk	0,6
21 Na bezoek aan de kerk de Noorderringweg oversteken en de route vervolgen via de Torenstraat	
22 Einde Torenstraat linksaf en daarna 1 ^e straat rechtsaf (Kerklaan)	0,2

23	Einde Kerklaan linksaf (Hoornweg)	0,1
24	Bij huisnr. 11a (fysiotherapeutenpraktijk) wegoversteken (let op) en route vervolgen langs Lifestyle Center en voetbalvelden.	0,2
25	Einde pad linksaf en voetpad volgen (Alberdaweg). Voetpad blijven volgen en weg oversteken op splitsing voetpad rechtsaf (Alberdaweg blijven volgen)	0,4
26	Bij rotonde rechtdoor en Alberdaweg blijven volgen	0,2
27	In bocht na huisnr. 89 oversteken (let op) en pad langs hek volgen (de Terp)	0,4
28	Pad blijven volgen (de Terp gaat over in Boereveld)	
29	Pad niet volgen naar nr. 12/3/5/24 , maar rechtdoor gaan. Einde pad linksaf	0,6
30	Einde pad rechtsaf (Malijksepad)	0,3
31	Bij fietsroute aanwijzing(9) linksaf en langs Timmerfabriek en naar de finish (Ons Centrum)	
32	Stempelpost bij de muziek	0,3

De Romaanse kerk in Marum met op de voorgrond het oorlogsmonument

Achtergrondinformatie bij de kerken langs de route

De Ontmoetingskerk

In 1885 is de Gereformeerde kerk aan de Kruisweg gebouwd. Deze is later afgebroken om plaats te maken voor de huidige kerk naar een ontwerp van de architecten Eldering en Meerholts. Op 17 juni 1926 werd de eerste steen gelegd door dominee G. Meijer. Op het laatste moment kwam de bouwcommissie er achter dat de toren van de kerk een meter hoger moest worden omdat men er een torenklok in wilde hebben. De kerkenraad gaf toestemming, maar het mocht niet meer dan fl. 150 extra kosten. De heer H.R. Meijer uit Slochteren schonk enige tijd later het torenuurwerk voor de nieuwe kerk. Op 30 december 1926 werd de kerk in gebruik genomen.

Het orgel van de Ontmoetingskerk

Het oorspronkelijke orgel bleek onbedoeld verwaarloosd te zijn en was niet meer geschikt voor de kerk en het begeleiden van zang. In 1959 kreeg de firma Ernst Leeftang de opdracht om een nieuw orgel te bouwen. Om de kosten beperkt te houden sliepen de orgelbouwers bij de gemeenteleden en werden de orgelpijpen door een grote groep dames glimmend gepoetst. In 1962 werd het orgel in gebruik genomen. Het instrument telt achttien stemmen, verdeeld over twee klavieren en met een vrij pedaal. Jarenlang deed het orgel tot volle tevredenheid dienst. Maar na ruim dertig jaar intensief in gebruik te zijn, bleek dat groot onderhoud noodzakelijk was. Als alternatief voor de daarmee gepaard gaande hoge kosten, werd in 1998 bij wijze van proef een elektronisch orgel in de kerk geplaatst. Al snel besloten de gemeenteleden dat dit geen succes was en werd besloten het bestaande orgel te restaureren. Het orgel werd op 1 juli 2000 weer officieel in gebruik genomen met een mini-concert door organist Piet Wiersma.

Romaanse kerk in Marum-West

De kerk is een van de oudste bakstenen bouwwerken in de provincie en heeft haar romaanse hoofdvorm bijna 800 jaar behouden. De kerk is gelegen op een oorspronkelijk omgracht terrein. Het is een eenvoudige zaalkerk met noord- en zuidgevels die deels om de koormuren van het

vijfzijdig gesloten koor heen zijn gemetseld. Het oudste (oostelijke) deel van deze kerk dateert uit de tweede helft van de 12e eeuw. Het schip en de toren van de kerk werden in de 13e eeuw gebouwd. Het schip van de kerk is klein van formaat ten opzichte van het koor dat tegen het schip is aangebouwd. Aanvankelijk had de toren een gemetselde spits. In 1770 werd hij verlaagd. Bij een in 1964 'in eigen beheer' uitgevoerd herstel zijn de banken helaas opgeruimd; de herenbank met snijwerk van Jan de Rijk uit het begin van de 18e eeuw en de in 1826 door D. Duursma gemaakte preekstoel zijn gespaard. Het orgel met een gedeeltelijk uit 1658 stammende kas is in 1939 uit de kerk van Ginneken naar Marum verhuisd. De kerk is eigendom van de Stichting Oude Groninger Kerken.

Noordwijk en de geschiedenis van het kerkje

De naam Noordwijk zou zijn afgeleid van een buurt ten noorden van Marum. Noordwijk, een dorp met ongeveer 460 inwoners, ligt op een kruising waarvan de straatnamen de richting aangeven: Noorderweg, Westerweg en Oosterweg.

Het kerkje van Noordwijk neemt al bijna zeven eeuwen een markante plek in in het gebied ten noorden van Marum. Op het kruispunt van de Wester- en de Oosterweg staat het hooggelegen kerkje als een baken in het omringende landschap. Nog geen eeuw geleden werden bijvoorbeeld de zieken uit het laaggelegen gebied in Lucaswolde op een slee naar het kerkje gebracht waar de dokter uit Marum dan in allerijl naar toe werd ontboden. De kerkje dat dateert uit het begin van de veertiende eeuw is tegenwoordig eigendom van de Stichting Oude Groninger Kerken. De klok is gegoten in 1712, het doopvont dateert uit de 17e eeuw en de preekstoel is rond 1600 gebouwd. De lengte van het gebouw bedraagt 16 meter, de breedte 7 meter. Na de restauratie in 2005, heeft het kerkje een brede maatschappelijke bestemming gekregen. Tegenwoordig is het in gebruik voor algemene culturele doeleinden, rouw- en trouwdiensten, doopdiensten en andere bijeenkomsten

Vanaf het lijkhuisje achter de kerk loopt het Leedaanzeggerspad, een wandeling tijdens welke de geschiedenis van het dorp in de negentiende eeuw behandeld wordt.

Het kerkorgel van Noordwijk

In het kerkje staat het in 1871 door van Oeckelen gebouwde orgel. Een orgel dat door zijn omvang en klankkleur bijzonder genoemd mag worden. Dankzij met name de inspanningen van de lokale gemeenschap, is het orgel in 2010 volledig gerestaureerd door de firma Elbertse uit Soest en in 2011 weer geheel in volle glorie in gebruik genomen.

Door veenverkopen verkreeg men geld waarvoor in 1871 een orgel kon worden gekocht voor de som van f 1.700,00 (€ 770,00). Het instrument werd gebouwd door de Firma P. van Oeckelen uit Haren en in hetzelfde jaar op 11 juni in gebruik genomen. Bijzonder is dat bestek en tekening van het ontwerp bewaard zijn gebleven en waardevolle dienst hebben bewezen bij de grondige restauratie.

In het begin van de 21ste eeuw bleek het orgel in deplorabele toestand te verkeren: het was niet alleen vals en ontstemd, maar het zuchtte, piepte en kraakte en blies bijna de laatste adem uit. Wat provisorische reparaties door goedwillende amateurs hadden aan de staat van het orgel ook geen goed gedaan. Ook het verfwerk verkeerde in zeer slechte staat.

Vooral dankzij de inspanningen van de lokale gemeenschap, heeft daarna een grondige restauratie plaats gevonden. Bijna 4000 manuren zijn er door de firma Elbertse uit Soest aan besteed, om alle rammels, lekken, verbindingen en orgelpijpen te herstellen.

Het orgel heeft één klavier en een aangehangen pedaal. Met negen registers, van Woudfluit 2 voet tot vijf 8 voetsregisters (Prestant, Bourdon, Viola di Gamba, Trompet en Fagot) is het in klank en kast een voor dit kerkgebouw erg royaal, krachtig instrument.

In mei 2011 is het orgel op feestelijke wijze weer in gebruik genomen. De goudgekleurde kroon bovenop het orgel toont weer de pracht en praal zoals eeuwen geleden werd tentoongespreid en de unieke klankkleur van het orgel is hersteld en adembenemend.

Detail van het gerestaureerde kerkorgel in Noordwijk

Wandeltocht 5 mei 2012

Bij de bevrijdingswandeltocht zal voor de routes van de 15 en 25 km het kerkje in Noordwijk als rust- en stempelpost fungeren. Het kerkje zal tussen 11.00 en 12.30 uur open zijn. Naast uitleg over de historie, zal het orgel worden bespeeld door Koert Sportel die op muzikale wijze zal aanhaken bij het landelijke thema “Vrijheid geef je door”, wat betekent het aandacht vragen voor herdenken en vieren in verschillende generaties. De plaatselijke commissie zal zorgen dat er voor de wandelaars koffie en frisdrank (tegen een geringe vergoeding) beschikbaar is. Maar uiteraard zijn alle belangstellenden tussen 11.00 en 12.30 uur welkom in Noordwijk.

Du Flatt

Du Flatt startte in 2002 met Durk (zang en gitaar), Twan (gitaar) en Teus (zang en gitaar). Na wat wisselingen zijn Flip (zang en drum) en Roel (bas) erbij gekomen. Na veel samenspelen met andere muzikanten zijn ze weer terug bij af (back to the basic) en spelen weer Rock en Blues. Dit doen ze elektrisch in de kroeg of schuurfeest of akoestisch op een culturele avond of receptie. Daarnaast hebben ze twee themadiensten voor in de kerk waaronder een “Bob Dylandienst”, een dienst over de drie christelijke albums die Bob Dylan heeft uitgebracht. Ze geven hierbij tekst en uitleg over de nummers en de link naar de Bijbel. Al jarenlang zorgt Du Flatt voor de muzikale omlijsting van verschillende activiteiten van het Oranjecomité Marum.

Op 5 mei zal er akoestisch worden gespeeld en zullen de Rocknummers op deze stijl van spelen worden aangepast. Dus in een speciaal ‘Bevrijdingsjasje’ worden gestoken. Het gaat in eerste instantie om het muziek maken met plezier. De nummers zijn ook nooit hetzelfde er wordt ook lustig op los geïmproviseerd. Een bekend effect van de muziek van Du Flatt is dat vermoeide wandelbenen verdwijnen als sneeuw voor de zon en na een twintigtal minuten je weer als een jonge kievit de tocht kunt voortzetten.

Trekharmonicaduo Kleurrijk

Het trekharmonicaduo 'Kleurrijk' bestaat uit Wietske Veenstra en Joop van Kammen. Wietske begon op 8 jarige leeftijd met het bespelen van de mondharmonica. Vanaf haar 15^e t/m haar 17^e jaar kreeg ze les op de accordeon met als publiek destijds de koeien in de wei. Zij trouwde en kreeg kinderen wat de nodige drukte met zich mee bracht. Dit was mede de reden dat ze stopte met muziek maken. Na 34 jaar niet te hebben gespeeld kwam ze in aanraking met de trekharmonica. De aanleiding was een bezoek aan de Allersmaborg in Ezinge waar een mevrouw dit instrument bespeelde. Ze was hier danig van onder de indruk en besloot de volgende dag een trekharmonica te kopen. Met hulp van andere spelers begon ze dit instrument onder de knie te krijgen en verbeterde langzamerhand haar spel en techniek.

Na zes jaar ontmoette ze Joop van Kammen die haar stimuleerde een breed repertoire te gaan spelen. Joop van Kammen werd op jonge leeftijd lid van de Chr. Muziekvereniging "Harmonie " in Marum en roerde daar de grote trom. Enige jaren later leerde hij het bespelen van de Bes-bas. Door drukke en onregelmatige werkzaamheden als touringcarchauffeur ontbrak de tijd voor deze hobby. Op een reis met de Skotsploech van Bolsward en Hindeloopen naar een folklorefestival in Frankrijk kwam hij in aanraking met de trekharmonica. De muzikant die dit instrument bespeelde garandeerde hem in tien dagen een Fries volksliedje te leren. Dit lukte wonderwel en bij thuiskomst werd er onmiddellijk een Hohner CF aangeschaft. Na enige jaren werd dit instrument ingeruild voor een Steirische harmonica. Op den duur ging zijn hart toch uit naar een breed repertoire van volksmuziek uit alle landen en werd er een ander

instrument gekocht. De ontmoeting met Wietske Veenstra heeft er toe geleid dat er nu een divers repertoire wordt gespeeld.

*Trekharmonicaduo
Kleurrijk*

Duo Kafoep

Dit duo, bestaande uit Greetje Radema en Martha Boonstra, speelt al enkele jaren samen trekharmonica en treedt op als Duo "Kafoep" (dit is een oud-Groningse naam voor trekharmonica). Hun repertoire bestaat uit o.a. Franse chansons en blues. Ook wordt met veel plezier Ierse muziek ten gehore gebracht. Hun motto is: "Gezellig samen muziek maken in een ongedwongen sfeer".

Duo Kafoep

Bij het samenstellen van dit boekje is, naast archiefmateriaal, gebruik gemaakt van informatie die op internet beschikbaar is: www.wikipedia.nl; www.marum.nl; www.kerknoordwijk.nl; www.rtvnoord.nl; www.westerkwartier.nl; www.groningerkerken.nl

Activiteiten tijdens de bevrijdingswandeltocht op 5/5/2012

Locatie: Romaanse kerkje Marum-West
Tijdstip: 10.30 – 14.00 uur
Activiteit: Optreden Du Flatt, i.s.m. de activiteitencommissie

Locatie: Kerkje Noordwijk
Tijdstip: 11.00 – 12.30 uur
Activiteit: Uitleg over en bespelen van het van Oeckelen orgel door Koert Sportel i.s.m. de plaatselijke commissie

Locatie: Ontmoetingskerk Marum (Kruisweg)
Tijdstip: 11.00 – 15.00 uur
Activiteit:

- Bespelen van het orgel door Oebele Dijkstra
- Trekharmonicaduo Kleurrijk
- Duo Kafoep, trekharmonica

Kerkje in Noordwijk

Stempelkaart

5, 15 & 25 km

Startpunt: Ons Centrum, Marum	
Romaanse kerk Marum	
Eindpunt: Ons Centrum, Marum	

15 & 25 km

Kerk Noordwijk	
Verrassings-stempelpost	

Deze wandeltocht is een initiatief van de Stichting
Oranjecomité en Bevrijdingsfeesten Marum,
en werd mede mogelijk gemaakt door:

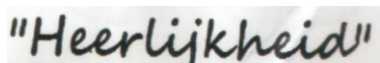
Gemeente Marum

Albert Heijn Marum

Hummel AGF Marum

Horeca centrum "Heerlijkheid"

Wandeltochten:	G. Kooiker
Achtergrondinformatie:	J.W. Hesselink
Foto's:	J.W. Hesselink
Vormgeving:	M. van Zutphen